

Beslutningsforslag nr. B 77. Fremsat den 28. november 2003 af Margrethe Vestager (RV),
Marianne Jelved (RV) og Anders Samuelsen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning

om en ny procedure i afgørelser om tvangsfjernelse af børn

Folketinget pålægger regeringen at udarbejde en analyse af forskellige modeller, der kan sikre faglighed, retssikkerhed, ensartethed og økonomisk uafhængighed i sager om tvangsfjernelse af børn. Analysen skal munde ud i et konkret for-

slag til en ny procedure for gennemførelse af tvangsfjernelser.

Analysen samt forslaget skal være Folketinget i hænde senest den 1. marts 2004.

Bemærkninger til forslaget

Kommunerne gør generelt en stor indsats for at løfte den tunge opgave med anbringelser af børn. Men hidtidige undersøgelser (Socialforskningsinstituttet (SFI) 97:6, 98:15, 02:10 og 02:13) peger desværre på, at der er for stor vilkårlighed og for lidt faglighed i behandlingen af sagerne, hvilket blandt andet giver sig udslag i store forskelle i antallet af tvangsfjernelser i kommunerne.

De store forskelle er problematiske ud fra både hensynet til de berørte børns bedste og hensynet til forældrenes retssikkerhed.

Forslagsstillerne finder, at der er grundlæggende problemer ved proceduren i forbindelse med afgørelser om tvangsfjernelse af børn. Den nuværende ordning, hvor kommunernes børn og unge-udvalg er første beslutningsinstans, tilgodeser ikke barnets behov og de implicerede familiers retssikkerhed på betryggende vis, fordi der er en risiko for sammenblanding af hensynet til barnets tarv og hensynet til den enkelte kommunes økonomi.

Forslagsstillerne er bekymrede over, at kommunerne i for høj grad prioriterer egne økonomiske hensyn og ikke barnets behov, når der træffes beslutning om tvangsfjernelse. Forslagsstillerne mener også, at det er problematisk, at børn og unge-udvalgene i mange kommuner har for få sager til at opbygge tilstrækkelig ekspertise og erfaring.

Der er brug for en reform af proceduren i afgørelser om tvangsfjernelse af børn med følgende sigtelinjer:

- Barnets tarv skal altid have højeste prioritet. Kommunernes økonomiske hensyn må og skal derfor altid underordnes hensynet til barnet.
- Sagsbehandling og afgørelser skal i højere grad basere sig på faglighed og retssikkerhed. Proceduren skal sikre, at forældrene har tillid til, at afgørelsen er fair og saglig.
- Der skal være ensartethed, således at man sikrer sig, at sagerne behandles ens.
- Det bør sikres, at afgørelserne om tvangsfjernelser hurtigere prøves af domstolene end efter det nuværende system, hvor der går mellem ½ og 1 år, inden

landsretterne træffer afgørelse i en tvangsfjernelsessag.

- Der er behov for en grundig vurdering af, om den sammenblanding af den dømmende og den udøvende myndighed, der eksisterer i børn og unge-udvalgene, fordi en dommer er medlem, er hensigtsmæssig.

Det skal understreges, at forslaget ikke indebærer stillingtagen til, om der bør foretages flere tvangsanbringelser i fremtiden, men alene, at det er saglige hensyn til barnets tarv og ikke f.eks. økonomiske hensyn, der skal bestemme antallet af anbringelser.

Anbringelsesområdet er komplekst, og forslagsstillerne ser frem til en grundig analyse af forskellige modeller. Forslagsstillerne vil imidlertid pege på to mulige modeller, som en analyse bør behandle, og hvor den sidste er forslagsstillerens foretrukne:

Model 1

Børn og unge-udvalgene afskaffes eller ændres således, at en dommer ikke skal medvirke. Dommeren vil eventuelt kunne erstattes af en af socialministeren (eller amtet) beskikket person. Kommunernes (børn og unge-udvalgenes) beslutninger om tvangsfjernelse kan af forældrene inden 4 uger indbringes til prøvelse i den lokale byret. Ved byretten skal bevisførelse (herunder eventuelle vidneforklaringer fra bedsteforældre) kunne finde sted. Byretternes afgørelser kan ankes til landsretterne. Ved den retlige behandling kan sagkyndige lægdommere medvirke.

Model 2:

Kommunernes (børn og unge-udvalgenes) foreløbige afgørelser skal af kommunen inden for en meget kort frist (f.eks. på 1 uge) indbringes for et landsdækkende, uafhængigt nævn. Nævnet træffer den endelige afgørelse, som kan indbringes for domstolene efter de under model 1 omtalte regler. Der bør fastsættes en kortere frist for nævnet til at træffe sin afgørelse. Nævnet bør ikke have en dommer som formand, men formanden kan være en jurist, der opfylder retsplejelovens betingelser for at blive udnævnt til landsdom-

mer. Man kunne lade Advokatrådet udpege et medlem, og de øvrige medlemmer kunne være en børnepsykolog, en børnepsykiater og en person, der repræsenterer en forældreorganisation.

Efter begge forslag bortfalder Den Sociale Ankestyrelses kompetence på dette område. Ligeledes gælder det for begge modeller, at kommunernes betaling fastholdes, således at kommunerne fortsat har en tilskyndelse til at forebygge tvangsfjernelser fra familier, hvor barnets tarv er truet.

Den hidtidige debat

Socialministeren har peget på, at Den Sociale Ankestyrelse i dag »kan tage en sag op af egen drift og pålægge en kommune at gennemføre nødvendige tiltag over for et barn, der har behov for støtte, hvis en kommune undlader dette«. Socialministeren finder således, at der allerede er »en økonomisk uafhængig instans, der kan tage stilling til tvangsfjernelser, samtidig med at kommunernes betaling fastholdes« (Se svar på spørgsmål S 4535, 2002-2003, stillet af Margrethe Vestager (RV)).

Forslagsstillerne mener imidlertid ikke, at Den Sociale Ankestyrelses nuværende rolle løser de beskrevne problemer. Det er afgørende, at det ikke kun er i udvalgte tilfælde, der er sikkerhed for, at det er barnets tarv, som er udslagsgivende for afgørelserne. Uafhængigheden og fagligheden skal være sikret fra første færd. Forkerte afgørelser har alvorlige og måske

endda uoprettelige konsekvenser for forældre og børn, og det er essentielt, at der handles hurtigt. Hertil er det afgørende for forslagsstillerne, at der typisk er tale om »svage« forældre, som ikke har ressourcer til at anke afgørelser, som de er uenige i. Derfor må der stilles skærpede krav til kvaliteten i afgørelserne.

Med hensyn til økonomien mener forslagsstillerne ikke, at de anførte modeller vil medføre betydelige stigninger i de offentlige driftsudgifter, da forslaget ikke indebærer nye opgaver, men en ny organisering af opgaveløsningen. Staten må dog påregne en mindre engangsudgift i forbindelse med den fysiske etablering af et eventuelt uafhængigt nævn og eventuelle regionale centre.

Det skal understreges, at forslagsstillerne er bevidste om, at en større uafhængighed og større retssikkerhed i afgørelser om tvangsanbringelser ikke løser alle problemer på anbringelsesområdet. Det forberedende arbejde vil fortsat ligge i kommunerne, og her kan specielt de små kommuner fortsat have problemer med at opretholde tilstrækkelig ekspertise. Men en uafhængig instans vil kunne sikre en større ensartethed i afgørelserne, kunne opsamle erfaringer og kunne give kommunernes sagsbehandlere langt bedre mod- og medspil end de nuværende kommunale børn og unge-udvalg.

Forslagsstillerne håber på Folketingets velvillige behandling.

Skriftlig fremsættelse

Margrethe Vestager (RV):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en ny procedure i afgørelser om tvangsfjernelse af børn.
(Beslutningsforslag nr. B 77).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.